

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>5 семестр</i>		
1	Захворювання носа і при носових пазух	4
2	Захворювання глотки та стравоходу.	4
3	Захворювання гортані та трахеї	4
4	Захворювання вуха. Анатомія та фізіологія вуха. Отоскопія. Підготовка хворих до операцій	4
5	Захворювання вуха. Методи лікування хворих	4
	Усього	20

ІНСТРУКТИВНА КАРТА
для проведення практичного заняття № 1
з освітнього компонента
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»
для здобувачів освіти III курсу
освітньо-професійна програма «Лікувальна справа»

1. Тема заняття: Захворювання носа і приносових пазух

2. Мета проведення заняття:

Навчальна:

Знати:

1. Вступ до оториноларингології. Організацію допомоги.
2. Клінічну анатомію та фізіологію зовнішнього носа, порожнини носа, її зв'язок з при носовими пазухами, глоткою, вухом, кон'юнктивальним мішком.
3. Дихальну, захисну, нюхову, рефлекторну функції носа. Функції приносових пазух.
4. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями носа та при носових пазух. Бактеріологічне обстеження при хворобах носа. Рентгенологічне обстеження.
5. Опіки, відмороження, травми, фурункул зовнішнього носа. Причини, клінічні симптоми, методи лікування, догляд за хворими.
6. Гострий риніт, причини, клінічні симптоми, лікування, профілактику.

7. Носову кровотечу. Причини, засоби припинення кровотечі, догляд за хворими.
8. Сторонні тіла. Видалення їх із порожнини носа.
9. Гострі і хронічні захворювання приносових пазух. Причини, клінічні симптоми, методи обстеження та лікування. Профілактику. Догляд за хворими.
10. Риногенні (орбітальні) та внутрішньочерепні ускладнення.
11. Роль фельдшера у профілактиці захворювань носа та приносових пазух.

Вміти:

1. Проводити огляд зовнішнього носа та місць проекції приносових пазух.
2. Проводити огляд присінка порожнини носа.
3. Виконувати пальпацію носа і приносових ділянок.
4. Проводити дослідження дихальної та нюхової функцій.
5. Накручувати вату на зонд та брати мазок зі слизової оболонки носа.
6. Проводити туалет носа.
7. Водити лікарські речовини у ніс (закапування, змащування, вдування).
8. Виконувати передню тампонаду носа.
9. Накладати зігрівальний компрес на ніс та ділянку верхньощелепної пазухи.
10. Накладати пращоподібну пов'язку на ніс.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця:

таблиці, муляжі, лобний рефлексор, носові дзеркала, носові зонди, пінцети, шпатель, вата, бинти, лікарські засоби, бланки направлень, медична документація.

4. Інструктаж з техніки безпеки – первинний - проведений на I занятті, цільовий.

5. Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

1. Клінічна анатомія та фізіологія: зовнішній ніс, порожнина носа, приносові пазухи. Функції: дихальна, захисна, нюхова.
2. Риніти: гострий (3 стадії) та хронічний (катаральний, гіпертрофічний, атрофічний). Клініка, діагностика, лікування.
3. Носова кровотеча: місцеві та загальні причини. Методи зупинки (притиснення крила носа, тампонада, медикаментозні засоби).
4. Синусити: запалення верхньощелепної (гайморит), лобної (фронтит) та інших пазух.
5. Фурункул носа: небезпека ускладнень (розвиток менінгіту та тромбозу печеристого синуса) через венозний відтік у порожнину черепа.

Питання для повторення:

1. Анатомічний зв'язок і фізіологічна взаємозалежність ЛОР-органів?
2. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями носа?
3. Особливості профілактики інфекційних захворювань під час обстеження ЛОР-хворих?
4. Роль фельдшера/медичної сестри в процесі лікування хворих з ЛОР-патологією?

6.Зміст і послідовність виконання завдань:

1. Проводити огляд зовнішнього носа та місць проекції приноскових пазух.
2. Проводити огляд присінка порожнини носа.
3. Виконувати пальпацію носа і приноскових ділянок.
4. Проводити дослідження дихальної та нюхової функцій.
5. Накручувати вату на зонд та брати мазок зі слизової оболонки носа.
6. Проводити туалет носа.
7. Водити лікарські речовини у ніс (закапування, змащування, вдування).
8. Виконувати передню тампонаду носа.
9. Накладати зігрівальний компрес на ніс та ділянку верхньощелепної пазухи.
10. Накладати пращоподібну пов'язку на ніс.

7.Методичні рекомендації з виконання та оформлення:

1. Оформити щоденник практичного заняття (описати алгоритми виконання практичних навичок).
2. Виконати індивідуальні завдання (за вказівкою викладача).
3. Скласти алгоритм надання невідкладної допомоги при носовій кровотечі.
4. Написати рецепти на судинозвужувальні краплі.
5. Підготувати санбюлетень «Профілактика гаймориту».

8. Рекомендована література:

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Додаткова:

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. — К.: Медицина, 2010.

Домашнє завдання:

1. *Гавріш О.В., Ніколаєнко С.А.* Медсестринство в оториноларингології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 13 - 118 с.
2. *Мітін Ю.В.* Хвороби вуха, горла, носа. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 7 – 11, 62 - 99 с.
3. *Музика О.О.* Практикум з оториноларингології. — К.: Здоров’я, 2000. — 5 - 38 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://chmfc.com.ua/>

Інструктивна карта складена викладачем В.М.Кравченко

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін

Протокол № від « » 20 р.

Голова комісії Марія ШУЛЛЯ

ІНСТРУКТИВНА КАРТА
для проведення практичного заняття № 2
з освітнього компонента
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»
для здобувачів освіти III курсу
освітньо-професійна програма «Лікувальна справа»

1. Тема заняття: Захворювання глотки та стравоходу

2. Мета проведення заняття:

Навчальна:

Знати:

1. Анатомічні межі глотки, її відділи.
2. Характеристику функцій епітелію. Лімфоепітеліальне глоткове кільце Пирогова-Вальдеєра, його значення.
3. Функції глотки: дихальну, захисну, мовну, ковтання (смоктання).
4. Функції глоткового кільця Пирогова.
5. Методи обстеження при патологічних станах глотки.
6. Гіпертрофію носоглоткового мигдалика. Аденоїдит. Причини, симптоми, методи лікування, профілактику. Вплив аденоїдів на навколишні органи та розвиток дитячого організму.
7. Ангіни (гострі тонзиліти), їхні види. Етіологію, симптоми, лікування, ускладнення, догляд за хворими, профілактику.
8. Дифтерію зівя. Форми, відмінності між дифтерією та ангіною. Організаційні заходи в разі підозри на дифтерію.
9. Хронічний тонзиліт. Причини, симптоми, методи лікування, профілактику. Ускладнення (ревматизм, гломерулонефрит).
10. Гострий фарингіт. Причини, симптоми, лікування.
11. Сторонні тіла глотки. Симптоми, методи видалення.
12. Травми глотки та стравоходу (хімічні опіки): тактика фельдшера.
13. Роль фельдшера у профілактиці захворювань глотки та стравоходу.

Вміти:

1. Проводити огляд порожнини рота.
2. Проводити огляд глотки (фарингоскопію) за допомогою шпателя та лобного рефлектора.
3. Проводити пальпацію ший та підщелепних лімфатичних вузлів.
4. Брати мазок зі слизової оболонки глотки на дифтерію.
5. Приготувати розчини для полоскання глотки та інгаляцій.

6. Проводити туалет порожнини рота та глотки (полоскання).
7. Змащувати піднебінні мигдалики і задню стінку глотки лікарськими засобами.
8. Накладати зігрівальний компрес на підщелепну ділянку, шию.
9. Проводити першу медичну допомогу при хімічних опіках глотки та стравоходу.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК. 13. Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та

неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: Таблиці та схеми будови глотки й стравоходу, лобний рефлексор, набір шпательів, пінцети, скляні палички, розчини для полоскання та змащування, антисептичні спреї, лід.

4. Інструктаж з техніки безпеки – первинний - проведений на I занятті, цільовий.

5. Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

1. Фарингоскопія — основний метод обстеження глотки, який дозволяє оглянути піднебінні дужки, мигдалики, задню стінку глотки та м'яке піднебіння.
2. Ангіна (гострий тонзиліт): Запалення піднебінних мигдаликів. Найчастіше викликається стрептококом. Недолікована ангіна може призвести до ревматизму або гломерулонефриту. При лакунарній та фолікулярній ангині на мигдаликах видно наліт або гнійні пробки.
3. Дифтерія: лід диференціювати з ангіною; при дифтерії наліт щільно спаяний з мигдаликом, знімається важко, залишаючи кровоточиву поверхню.

4. Сторонні тіла стравоходу: часто застрягають у місцях фізіологічних звужень (устя, на рівні дуги аорти). Симптоми: дисфагія (утруднене ковтання), біль. Тактика фельдшера: не намагатися виштовхнути, термінова госпіталізація.

Питання для повторення:

1. Будова та функції мигдаликів?
2. Як анатомічно поділяється глотка?
3. Яка небезпека хімічних опіків стравоходу?
4. Принципи лікування гострої катаральної ангіни?
5. Як транспортувати пацієнта з підозрою на стороннє тіло стравоходу?

6.Зміст і послідовність виконання завдань:

1. Проводити огляд порожнини рота.
2. Проводити огляд глотки (фарингоскопію) за допомогою шпателя та лобного рефлектора.
3. Проводити пальпацію шиї та підщелепних лімфатичних вузлів.
4. Брати мазок зі слизової оболонки глотки на дифтерію.
5. Приготувати розчини для полоскання глотки та інгаляцій.
6. Проводити туалет порожнини рота та глотки (полоскання).
7. Змащувати піднебінні мигдалики і задню стінку глотки лікарськими засобами.
8. Накладати зігрівальний компрес на підщелепну ділянку, шию.
9. Проводити першу медичну допомогу при хімічних опіках стравоходу.

7.Методичні рекомендації з виконання та оформлення:

1. Оформити щоденник (описати алгоритми виконання практичних навичок).
2. Виконати індивідуальні завдання (за вказівкою викладача).
3. Скласти пам'ятку «Профілактика ускладнень ангіни».
4. Підготувати повідомлення про сучасні методи хірургічного лікування хронічного тонзиліту.
5. Скласти таблицю диференційної діагностики ангіни та дифтерії.

8.Рекомендована література:

Основна:

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Додаткова:

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. — К.: Медицина, 2010.

Домашнє завдання:

1. Гавріш О.В, Ніколаєнко С.А.. Медсестринство в оториноларингології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 118 - 188 с.
2. Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 99 - 134 с.
3. Музика О.О. Практикум з оториноларингології. — К.: Здоров’я, 2000. — 38 - 71 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://chmfc.com.ua/>

Інструктивна карта складена викладачем В.М.Кравченко
Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін
Протокол № від « » 20 р.
Голова комісії Марія ШУЛЛА

ІНСТРУКТИВНА КАРТА
для проведення практичного заняття № 3
з освітнього компонента
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»
для здобувачів освіти III курсу
освітньо-професійна програма «Лікувальна справа»

1. Тема заняття: Захворювання гортані та трахеї

2. Мета проведення заняття:

Навчальна:

Знати:

1. Анатомію та фізіологію гортані (голосові зв'язки, хрящі, м'язи) та трахеї.
2. Функції гортані: дихальна, захисна, голосоутворювальна (фонаторна).
3. Гострі та хронічні ларингіти (причини, клініка, лікування).
4. Гострий стеноз гортані (круп): причини (дифтерія, набряк, алергія), клінічні стадії, невідкладна допомога.
5. Сторонні тіла гортані, трахеї, бронхів: клініка, перша допомога (прийом Геймліха).
6. Травми гортані та їх наслідки (асфіксія, стеноз).
7. Трахеостомія: показання, види, догляд за трахеостомою (ознайомлення).
8. Методи введення лікарських засобів у гортань (змащування слизової оболонки гортані, вливання в гортань лікарських речовин, вдування порошкоподібних речовин, пульверизація гортані, інгаляції).
9. Роль фельдшера у профілактиці захворювань гортані та трахеї.

Вміти:

1. Провести зовнішній огляд та пальпацію шиї, лімфатичних вузлів.
2. Провести пальпацію гортані.
3. Накласти зігрівальний компресу на ділянку гортані.
4. Підготувати трахеостомічний набір медичних інструментів.
5. Провести туалет і заміну внутрішньої трахеостомічної трубки.
6. Провести перев'язування хворих після трахеотомії.
7. Ввести лікарські засоби до гортані.
8. Ввести носотравохідний зонд.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК. 13. Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: Таблиці та схеми будови гортані, трахеостомічні трубки (набір), інструменти для трахеостомії (демонстрація), муляж для відпрацювання прийому Геймліха, медикаменти для невідкладної допомоги (гормони, спазмолітики, адреналін), стерильні серветки.

4. Інструктаж з техніки безпеки – первинний - проведений на I занятті, цільовий.

5. Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

1. Ларингіт — запалення слизової оболонки гортані. Викликає набряк і утруднення руху голосових зв'язок, що проявляється осиплістю (дисфонією) або втратою голосу (афонією).
2. Стеноз гортані: різке звуження її просвіту. Стан небезпечний, оскільки загрожує асфіксією.
3. Невідкладна допомога при стенозі: В залежності від причини — зволожений кисень, гормональні препарати (дексаметазон) внутрішньом'язово, інгаляції. На IV стадії — термінова трахеостомія.
4. Трахеостомія — хірургічна операція створення штучного отвору (стоми) в трахеї для відновлення дихання. Догляд за стомою критично важливий для запобігання аспірації та інфекції.

Питання для повторення:

1. Чим відрізняється ларингіт від фарингіту?
2. Назвіть основні хрящі гортані?
3. Які ознаки стенозу гортані вимагають негайної госпіталізації?
4. Показання до проведення трахеотомії?
5. Чим може бути небезпечний гострий ларингіт у дітей?

6.Зміст і послідовність виконання завдань:

1. Провести зовнішній огляд та пальпацію шиї, лімфатичних вузлів.
2. Провести пальпацію гортані.
3. Накласти зігрівальний компресу на ділянку гортані.
4. Підготувати трахеостомічний набір медичних інструментів.
5. Провести туалет і заміну внутрішньої трахеостомічної трубки.
6. Провести перев'язування хворих після трахеотомії.
7. Ввести лікарські засоби до гортані.
8. Ввести носотравохідний зонд.

7.Методичні рекомендації з виконання та оформлення: індивідуальні завдання

1. Оформити щоденник (описати алгоритми виконання практичних навичок).
2. Виконати індивідуальні завдання (за вказівкою викладача): описати клінічні стадії стенозу гортані, невідкладну допомогу.
3. Скласти алгоритм дій фельдшера при гострому стенозі гортані у дитини.
4. Написати пам'ятку «Правила догляду за трахеостомою в домашніх умовах».
5. Підготувати повідомлення про профілактику ларингіту.

8.Рекомендована література:

Основна:

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Додаткова:

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. — К.: Медицина, 2010.

Домашнє завдання:

1. Гавріш О.В., Ніколаєнко С.А.. Медсестринство в оториноларингології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 188 - 245 с.
2. Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 134 - 167 с.
3. Музика О.О. Практикум з оториноларингології. — К.: Здоров'я, 2000. — 38 - 71с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://chmfc.com.ua/>

Інструктивна карта складена викладачем В.М.Кравченко
Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін
Протокол № від « » 20 р.
Голова комісії Марія ШУЛЛА

ІНСТРУКТИВНА КАРТА
для проведення практичного заняття № 4
з освітнього компонента
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»
для здобувачів освіти III курсу
освітньо-професійна програма «Лікувальна справа»

1. Тема заняття: Захворювання вуха. Анатомія та фізіологія вуха. Отоскопія.
Підготовка хворих до операцій

2. Мета проведення заняття:

Навчальна:

Знати:

1. Анатомію та фізіологію вуха (зовнішнє, середнє, внутрішнє вухо), слухові кісточки та їх функції.
2. Анатомічні межі. Зв'язок середнього вуха із соскоподібним відростком та носоглоткою.
3. Слуховий апарат внутрішнього вуха. Механізм звукосприйняття та звукопроведення.
4. Вестибулярний аналізатор, Функціональний зв'язок з мозочком.
5. Отоскопію. Методи дослідження слуху шепітною та розмовною мовами. Дослідження слуху за допомогою камертонів. Аудіометрію (суб'єктивну і об'єктивну). Дослідження вестибулярних функцій.
6. Травми вуха: механічні, термічні (відмороження та опіки), хімічні. Першу медичну допомогу.
7. Травми вуха та їх наслідки (перфорація барабанної перетинки, баротравма).
8. Отогематому: причини, клінічні симптоми, лікування.
9. Невідкладну допомогу при гострому болю у вусі та травмах (розрив барабанної перетинки, сторонні тіла).
10. Захворювання зовнішнього вуха фурункул: причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими.

11. Роль фельдшера у профілактиці захворювань вух.

Вміти:

1. Проводити огляд зовнішнього вуха (пальпація, дослідження стану лімфатичних вузлів, соскоподібного відростка).
2. Виконувати отоскопію (огляд слухового проходу та барабанної перетинки) за допомогою лобного рефлексора та вушної лійки.
3. Визначати гостроту слуху шепітною та розмовною мовою.
4. Проводити вестибулярні проби.
5. Проводити туалет зовнішнього слухового проходу (сухий та вологий способи).
6. Взяти мазок із зовнішнього слухового ходу.
7. Надавати першу допомогу при гострому болю у вусі та травмах.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: Таблиці та муляжі будови вуха, лобний рефлектор, набір вушних лійок, вушні пінцети та зонди, шприц Жане для промивання вуха, набір медикаментів (анальгетики, вушні краплі), таз для промивання, стерильні серветки.

4. Інструктаж з техніки безпеки – первинний - проведений на I занятті, цільовий.

5. Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

1. Отоскопія: основний метод обстеження. Для огляду дорослим вушну раковину тягнуть назад і вгору, дітям — назад і вниз. В нормі барабанна перетинка сіро-перламутрова, має світловий конус.

2. Принципи доопераційної підготовки: включають фізичну підготовку (аналізи крові, ЕКГ), психологічну підготовку та підготовку операційного поля (гоління, антисептика).

Питання для повторення:

1. Зовнішнє, середнє, внутрішнє вухо. Анатомічні межі. Зв'язок середнього вуха із соскоподібним відростком та носоглоткою?
2. Слуховий апарат внутрішнього вуха. Звукопровідність, звукосприймання?
3. Яка роль барабанної перетинки у слуховому акті?
4. Вестибулярний аналізатор, Функціональний зв'язок з мозочком?
5. Отоскопія?
6. Методи дослідження слуху шепітною та розмовною мовами?
7. Дослідження слуху за допомогою камертонів?
8. Аудіометрія (суб'єктивна і об'єктивна)?
9. Дослідження вестибулярних функцій?
10. Травми вуха: механічні, термічні (відмороження та опіки), хімічні? Перша медична допомога при травмах вуха?
11. Отогематома: причини, клінічні симптоми, лікування?
12. Фурункул зовнішнього слухового проходу: причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими?
13. Чим відрізняється євстахієва труба у дітей та дорослих?
14. Як правильно проводити туалет вуха?

6.Зміст і послідовність виконання завдань:

1. Проводити огляд зовнішнього вуха (пальпація, дослідження стану лімфатичних вузлів, соскоподібного відростка). Відпрацювання натискання на козелок та соскоподібний відросток (симптом при мастоїдиті).
2. Виконувати отоскопію (огляд слухового проходу та барабанної перетинки) за допомогою лобного рефлексора та вушної лійки. Відпрацювання техніки накладання лобного рефлексора та введення вушної лійки. Виявлення симульованої патології (гіперемія, перфорація) на муляжі.
3. Визначати гостроту слуху шепітною та розмовною мовою.
4. Проводити вестибулярні проби.
5. Проводити туалет зовнішнього слухового проходу (сухий та вологий способи).
6. Взяти мазок із зовнішнього слухового ходу.
7. Надавати першу допомогу при гострому болю у вусі та травмах.

7.Методичні рекомендації з виконання та оформлення:

1. Оформити щоденник (описати алгоритми виконання практичних навичок).
2. Виконати індивідуальні завдання (за вказівкою викладача).
3. Скласти алгоритм дій фельдшера при сторонньому тілі слухового проходу.
4. Написати пам'ятку «Догляд за вухом при гострому отиті».
5. Підготувати повідомлення про сучасні слухові апарати.

8.Рекомендована література:

Основна:

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Додаткова:

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. — К.: Медицина, 2010.

Домашнє завдання:

1. Гавріш О.В, Ніколаєнко С.А.. Медсестринство в оториноларингології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 245 – 278, 310 - 323 с.
2. Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 11 – 33 с.
3. Музика О.О. Практикум з оториноларингології. — К.: Здоров'я, 2000. — 71 - 81 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://chmfc.com.ua/>

Інструктивна карта складена викладачем В.М.Кравченко
Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін
Протокол № від « » 20 р.
Голова комісії Марія ШУЛЛА

ІНСТРУКТИВНА КАРТА
для проведення практичного заняття № 5
з освітнього компонента
«Вузькі дисципліни: оториноларингологія»
для здобувачів освіти III курсу
освітньо-професійна програма «Лікувальна справа»

1. Тема заняття: Захворювання вуха. Методи лікування хворих

2. Мета проведення заняття:

Навчальна:

Знати:

1. Методи лікування сірчаної пробки. Особливості видалення.
2. Захворювання зовнішнього вуха дифузний зовнішній отит: причини, клінічні симптоми, лікування.
3. Сторонні тіла вуха: симптоми, допомогу.
4. Захворювання середнього вуха гострий та хронічний середній отит: причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими, їх можливі ускладнення (мастоїдит, внутрішньочерепні ускладнення), профілактику.
5. Особливості перебігу гострого середнього отиту в дітей грудного віку.
6. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення: синус-тромбоз і отогенний сепсис, отогенний менінгіт, абсцес мозку та мозочка. Клінічну картину, лікування та профілактику.
7. Догляд за хворими з внутрішньочерепними ускладненнями.
8. Принципи лікування захворювань зовнішнього (антибіотики, протизапальні), середнього (антибіотики, знеболюючі, парацетез) та внутрішнього вуха.
9. Принципи підготовки пацієнтів до планових ЛОР-операцій (аналізи, інструментарій, психологічна підготовка).
10. Показання до парацентезу (тимпанотомії) та його значення.
11. Ускладнення отитів: Мастоїдит, внутрішньочерепні ускладнення (менінгіт, абсцес мозку) – клініка та тактика фельдшера.
12. Метод спинномозкової пункції.
13. Методи профілактики зниження слуху (сенсоневральна приглухуватість).

14. Роль фельдшера у профілактиці захворювань вух.

Вміти:

1. Закапувати вушні краплі (техніка введення).
2. Вводити турунди.
3. Вдувати порошкоподібні ліки (інсуфляція).
4. Виконувати промивання вуха для видалення сірчаної пробки (на муляжі).
8. Видаляти сторонні тіла (сірчані пробки) шляхом промивання вуха (відпрацювання техніки видалення сірчаної пробки за допомогою шприца Жане).
5. Накладати зігріваючий компрес на вуха (вирізання отвору під вушну раковину).
6. Накласти вушні пов'язки: велику та малу.
7. Продути слухові труби за методом Політцера.
8. Здійснити пневмомасаж барабанної перетинки.
9. Підготувати хворого до спинномозкової пункції.
10. Зібрати набір інструментів для спинномозкової пункції.
11. Асистувати лікареві під час проведення спинномозкової пункції.
12. Доглядати за хворими після спинномозкової пункції.
13. Надання допомоги при отиті: Введення зігріваючих крапель/компресів (заборонено при гнійних отитах та перфорації).
14. Надавати першу допомогу при гострому мастоїдиті (холод, знеболення, термінова госпіталізація).

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Матеріально-технічне оснащення робочого місця: Шприц Жане для промивання вуха, таз для відпрацювання промивання, набір вушних інструментів (зонди, пінцети, вушні лійки), лобний рефлектор, вушні краплі (демонстрація), спирт, вата, бинти, муляж вуха.

4. Інструктаж з техніки безпеки – первинний - проведений на I занятті, цільовий.

5. Короткі відомості з теоретичної частини роботи:

1. Лікування зовнішнього отиту зазвичай місцеве (з антибіотиком).
2. Середній отит: часто є ускладненням інфекцій носоглотки (через евстахієву трубу). Характерний сильний біль у вусі, підвищення температури, можливе зниження слуху.
3. Лікування гострого середнього отиту: У початковій стадії — знеболюючі та протизапальні краплі, системні антибіотики. Якщо біль не стихає, а барабанна перетинка випнута — може знадобитися парацетез (розтин), щоб випустити гній.
4. Парацетез: хірургічний розтин барабанної перетинки. Проводиться для запобігання неконтрольованій перфорації та ускладнень, а також для отримання матеріалу для бактеріологічного дослідження.
Промивання вуха: проводиться при сірчаних пробках. Вода (або розчин) має бути теплою (температура тіла), щоб уникнути подразнення вестибулярного апарату (калоричний ефект).

Питання для повторення:

1. Методи лікування сірчаної пробки? Особливості видалення?
2. Захворювання зовнішнього вуха дифузний зовнішній отит: причини, клінічні симптоми, лікування?
3. Сторонні тіла вуха: симптоми, допомога?
4. Як диференціювати сірчану пробку від стороннього тіла?
5. Захворювання середнього вуха гострий та хронічний середній отит: причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими, їх можливі ускладнення (мастоїдит, внутрішньочерепні ускладнення), профілактика?
6. Особливості перебігу гострого середнього отиту в дітей грудного віку?
7. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення: синус-тромбоз і отогенний сепсис, отогенний менінгіт, абсцес мозку та мозочка? Клінічна картина, лікування та профілактика?
8. Ускладнення отитів: мастоїдит, внутрішньочерепні ускладнення (менінгіт, абсцес мозку) тактика фельдшера? Чим небезпечні внутрішньочерепні ускладнення отиту?
9. Симптоми гострого мастоїдиту?

10. Догляд за хворими з внутрішньочерепними ускладненнями?
11. Принципи лікування захворювань зовнішнього (антибіотики, протизапальні), середнього (антибіотики, знеболюючі, парацетез) та внутрішнього вуха?
12. Принципи підготовки пацієнтів до планових ЛОР-операцій (аналізи, інструментарій, психологічна підготовка)?
13. Показання до парацетезу (тимпанотомії) та його значення? Які ознаки на барабанній перетинці свідчать про необхідність парацетезу?
14. Метод спинномозкової пункції?
15. Методи профілактики зниження слуху (сенсоневральна приглухуватість)?

6. Зміст і послідовність виконання завдань:

1. Закапувати вушні краплі (техніка введення).
2. Вводити туруни.
3. Вдувати порошкоподібні ліки (інсуфляція).
4. Виконувати промивання вуха для видалення сірчаної пробки (на муляжі).
5. Видаляти сторонні тіла (сірчані пробки) шляхом промивання вуха (відпрацювання техніки видалення сірчаної пробки за допомогою шприца Жане).
6. Накладати зігріваючий компрес на вухо (вирізання отвору під вушну раковину).
7. Накласти вушні пов'язки: велику та малу.
8. Продути слухові труби за методом Політцера.
9. Здійснити пневмомасаж барабанної перетинки.
10. Підготувати хворого до спинномозкової пункції.
11. Зібрати набір інструментів для спинномозкової пункції.
12. Асистувати лікареві під час проведення спинномозкової пункції.
13. Доглядати за хворими після спинномозкової пункції.
14. Надання допомоги при отиті: Введення зігріваючих крапель/компресів (заборонено при гнійних отитах та перфорації).
15. Надавати першу допомогу при гострому мастоїдиті (холод, знеболення, термінова госпіталізація).
16. Розбір клінічних сценаріїв: обговорення тактики фельдшера/медичної сестри при гострому мастоїдиті (термінова госпіталізація, антибіотики).

7. Методичні рекомендації з виконання та оформлення:

1. Оформити щоденник (описати алгоритми виконання практичних навичок).

2. Виконати індивідуальні завдання (за вказівкою викладача).
3. Скласти пам'ятку «Що робити при гострому болю у вусі?».
4. Написати рецепт на вушні краплі з антибіотиком.
5. Підготувати повідомлення про відновлення слуху після оперативних втручань.

8.Рекомендована література:

Основна:

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Додаткова:

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. — К.: Медицина, 2010.

Домашнє завдання:

1. Гавріш О.В., Ніколаєнко С.А.. Медсестринство в оториноларингології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 278 – 302, 323 - 365 с.
2. Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа. — К.: ВСВ “Медицина”, 2015. — 33 – 62 с.
3. Музика О.О. Практикум з оториноларингології. — К.: Здоров'я, 2000. — 81 - 100 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://chmfc.com.ua/>

Інструктивна карта складена викладачем В.М.Кравченко
Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін
Протокол № від « » 20 р.

Голова комісії

Марія ШУЛЛА